



Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center



M 0 6 1 5 1 1 1 2 M

SPOMLADANSKI ROK
TAVASZI IDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

≡ Izpitna pola 2 ≡
2. feladatlap

Sobota, 3. junij 2006 / 90 minut
2006. június 3., szombat / 90 perc

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.
A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

Ta pola ima 20 strani.
A feladatlap terjedelme 20 oldal.

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 20 nalog iz slovenske in 5 naloge iz madžarske zgodovine. Odgovore vpisujte v prostore, ki so za to predvideni, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. **Rešitev nalog v izpitni poli ni dovoljeno zapisovati z navadnim svinčnikom.**

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog. Skušajte odgovoriti na vsa vprašanja. Če Vam katera naloga povzroča težave, jo preskočite in prihranite za konec.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót! Semmit se hagyjon ki!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg ezt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

Ez a feladatlap 20 feladatot tartalmaz a szlovén és 5 feladatot a magyar történelemből. Válaszait – töltőtollal vagy golyóstollal – az erre kijelölt helyre írja! Olvashatóan írjon! **A feladatlpra nem szabad ceruzával írni a megoldásokat!**

Figyelmesen nézze meg a feladatlap képanyagát is, hiszen segítségére lehet a feladatok megoldásában. Minden kérdésre próbáljon válaszolni. Ha valamelyik feladat megoldása nehézséget okoz, haladjon tovább, és később térjen ahhoz vissza.

A feladatok mellett zárójelben feltüntettük az elérhető pontszámot is. A helytelen válaszokért nem vonunk le pontot, és a részleges válaszokat is értékeljük. Ügyeljen az egyes kérdések követelményeire is, ugyanis csak a kért elemeket értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben!

Eredményes munkát kívánunk!

SLOVENCİ V PRVI JUGOSLOVANSKI DRŽAVI SZLOVÉNEK ÉS MAGYAROK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

1. Zamisli o združitvi Slovencev z drugimi južnimi Slovani so se razvijale tudi med prvo svetovno vojno, dozorele pa ob njenem koncu. V krajšem razmišljanju imenujte skupini, v katerih so Slovenci dejavno sodelovali in si prizadevali za združitve v enotno državo južnih Slovanov, in napišite kateri predstavniki so podpisali krfsko deklaracijo in čigavo delo je majniška izjava. Opišite dve vsebinski razliki med majniško in krfsko deklaracijo ter navedite dejavnosti slovenskih politikov, ki so privedle do nastanka Države SHS.

A szlovének és a többi délszláv állam egyesülésének tervéről már az első világháború alatt folytak viták, de a terv csak a világháború végén formálódott meg véglegesen.

Rövid értekezésben nevezze meg azokat a csoportokat, amelyekben a szlovének tevékenykedtek, és szorgalmazták az egységes délszláv államhoz való csatlakozást. Írja le, kik írták alá a korfui nyilatkozatot, ki készítette elő a májusi nyilatkozatot. Ismertesse a korfui és a májusi nyilatkozat közti két tartalmi különbséget, valamint a szlovén politikusoknak azt a tevékenységét, amely hozzájárult az SzHSz Állam létrejöttéhez!

(5 točk/pont)

»Podpisani poslanci, ki so združeni v Jugoslovanskem klubu, izjavljajo, da zahtevajo na temelju narodnega načela in hrvaškega državnega prava, naj se vsa ozemlja monarhije, v kateri prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državno telo, ki bodi prosto vsakega narodnega gospostva tujcev in osnovano na demokratični podlagi. Za uresničitev te zahteve enotnega naroda bodo zastavili vse svoje moči. S tem pridržkom se bodo podpisani udeleževali parlamentarnega dela.«

1. »Država Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so znani tudi pod imenom Južni Slovani, bo svobodno neodvisno kraljestvo z enotnim teritorijem in enotnim državljanstvom. To bo ustavna, demokratična in parlamentarna monarhija pod vodstvom dinastije Karadjordjevičev ...«

5. »Vsa tri narodna imena – Srbi, Hrvati in Slovenci, so popolnoma enakopravna na vsem ozemlju kraljevine in jih lahko vsakdo prosto uporablja ob vseh priložnostih v javnem življenju in pri vseh oblasteh.«

9. »Ozemlje Kraljevine Srbov Hrvatov in Slovencev obsega vse ozemlje, na katerem živi naš triimeni narod kompaktno in nepretrgoma, in to ozemlje se brez kršitve življenjskih koristi celote ne bi smelo okrnjevati ... Naš narod zastavlja kot neločljivo celoto problem, da se osvobodi izpod Avstro-Ogrske in se združi s Srbijo in Črno Goro v eno državo.«

(Vir: Zadnik, Š., 1982: Zbirka zgodovinskih virov, str. 24, 26. DZS. Ljubljana)

2. Dne 29. oktobra je nastala Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so jo ustanovili habsburški Jugoslovani ob odcepitvi od avstro-ogrske monarhije.
Navedite, kaj je obsegala Država SHS ob svojem nastanku.
Kdo je vodil Slovence v Državi SHS in katere naloge (naštejte tri) je opravljal ta organ?

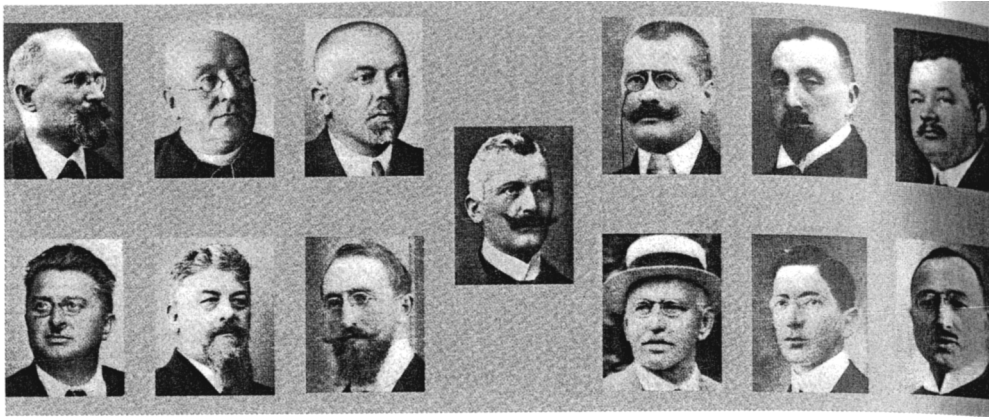
Október 29-én megalakult a Szlovén–Horvát–Szerb Állam, amelyet a habsburg délszlávok alapítottak az Osztrák–Magyar Monarchiától való elcsatolásakor.

Nevezze meg, mely területek alkották a Szlovén–Horvát–Szerb Államot megalakulásakor.

Ki vezette a szlovéneket a Szlovén–Horvát–Szerb Államban? Milyen feladatokat látott el e szerv? (Hármat soroljon fel.)

(3 točke/pont)

Slika 1



Člani Narodne vlade SHS v Ljubljani; zgoraj od leve Janko Brejc, Andrej Kalan, Anton Brecej, Karel Verstovšek, Vladimir Ravnihar, Vekoslav Kukovec; spodaj Anton Kristan, Ivan Tavčar, Lovro Pogačnik, Karel Triller, Vladimir Remec, Pavel Pestotnik; v sredini Josip Pogačnik

(Vir: Slovenska novejša zgodovina 1, str. 188. Mladinska knjiga. Ljubljana, 2005)

3. Izredno žgoče vprašanje v Državi SHS je bilo vprašanje njenih meja. Narodna vlada je poskušala reševati meje s prostovoljci, vendar je bila vojska razen na Štajerskem, neučinkovita. Navedite, kdo je vodil vojsko prostovoljcev na Štajerskem in kdo se je s svojimi prostovoljci sprva uspešno bojeval na Koroškem.

Az SzHSz Állam egyik legégetőbb problémája a határkérdés volt. A nemzeti kormány a határvonalat önkéntesekkel próbálta megoldani, de Stájerország kivételével a katonaság eredménytelen volt.

Ki vezette az önkéntesek seregét Stájerországban, valamint ki harcolt önkénteseivel eleinte eredményesen Karintiában?

(1 točka/pont)

4. O meji na Koroškem je odločila mirovna konferenca v Parizu. Kakšno odločitev je sprejela mirovna konferenca glede koroške meje? Kakšno mnenje o meji na Koroškem je zagovarjal ameriški predsednik Wilson? Kratko pojasnite tri razloge, zakaj so se koroški Slovenci odločili za priključitev k Avstriji.

A karintiai határról a párizsi békekonferencia döntött.

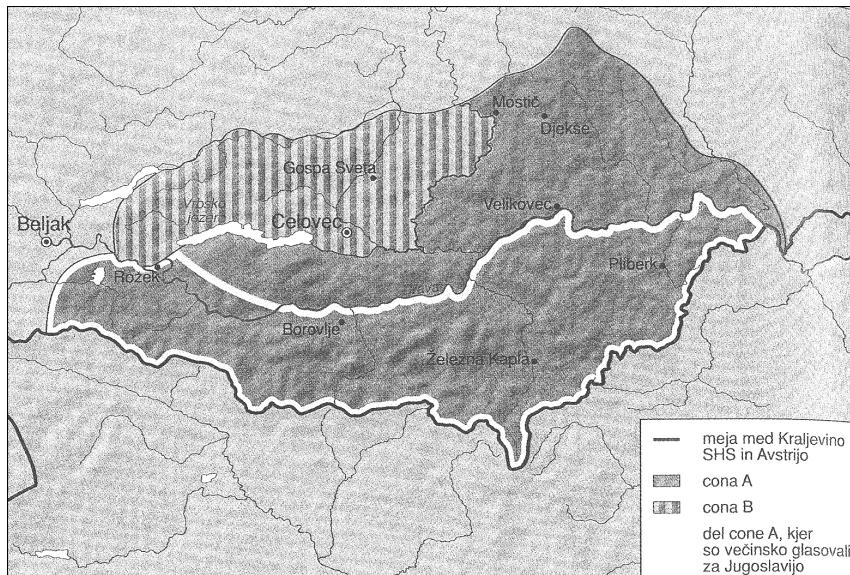
Milyen döntést hozott a békekonferencia a karintiai határral kapcsolatban?

Milyen véleményvel volt a karintiai határról Wilson amerikai elnök?

Miért döntöttek a karintiai szlovének az Ausztiához való csatlós mellett? Magyarázza meg ennek három okát!

(4 točke/pont)

Karta 1



(Vir: Slovenska novejša zgodovina 1, str. 222. Mladinska knjiga. Ljubljana, 2005)

Slika 2

Koroški Slovenci!

Kranjci Vam pravijo, da boste prišli ob jezik in narodnost, če glasujete za Avstrijo.

To je laž!

Na Koroškem boste lahko kakor do sedaj v miru živeli ter svoj jezik (špraho) in svojo šolo obdržali.

Koroški deželni zbor je v svoji 66. seji dne 28. septembra 1920 l. enoglasno sklenil, da bo

„glavno načelo bodoče deželne politike sprava in pravičnost“.

„Deželne zbor izjavlja torej — v svesti si odgovornosti — v imenu po njem zastopaneга ljudstva, da hoče čuvati nad jezikovnimi in narodnimi posebnostmi slovenskih Korošcev zdaj in vseh bodočih časih in da bode skrbel za njih duševno in gospodarsko povzdigo ravno tako, kakor za ono nemških prebivalcev. Podrobni načrti, kako je izvesti ta načela, se bo po zopetni združitvi izdelal sporazumno z zastopniki koroških Slovencev.“

Ta slovesna obljuba štiti vse koroške Slovence!

Zato glasujte 10. oktobra za

nedeljeno, svobodno Koroško

z zeleno glasovnico in raztrgajte belo!

Strgaj

belo glasovnico,

drugače strgaš Tvojo domovino!

Slika 3

Kmet, beri!

| Kje in kako prodáš tvoje pridelke najbolj? | Kje in kako kupiš najbolj doberkup, kar potrebuješ? | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|--|--|--|------------------------------|----------------------------------|--------------------------|---------------------------|-------------------------------|---------------------------|----------------------------------|-----------------------------|----------------------------|---|----------------------------|-----------------------------------|-----------------------------|------------------------------------|---------------|----------------------------------|---------------|----------------------------------|---------------|-----------------------------|--|---------------------------------------|
| <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji</td> <td style="text-align: center;">v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji</td> </tr> <tr> <td>1 jabe K 120 K 180</td> <td>1 kg železa K 24— K 30</td> </tr> <tr> <td>1 gos 180— 240</td> <td>1 „ kosa 70— 80</td> </tr> <tr> <td>40 kg orsa 160— 240</td> <td>1 „ soli 5— 150</td> </tr> <tr> <td>60 „ gnojnice 480— 540</td> <td>1 „ ledra 210— 60</td> </tr> <tr> <td>50 „ krom 50— 80</td> <td>1 „ štavitno spili (vsičasti) 1— 12</td> </tr> <tr> <td>1 „ volne 60— 90</td> <td>1 „ „Blau drusk“ 65— 32</td> </tr> <tr> <td>1 „ zabala 35— 60</td> <td>1 celo odleka 2400— 1050</td> </tr> <tr> <td>1 id.</td> <td>1 par čevljev 800— 350</td> </tr> <tr> <td>1 id.</td> <td>1 par čevljev 250— 120</td> </tr> <tr> <td>1 id.</td> <td>1 plug 4800— 2500</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1 kavgijo opravo 2500— 1400</td> </tr> </table> | v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji | v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji | 1 jabe K 120 K 180 | 1 kg železa K 24— K 30 | 1 gos 180— 240 | 1 „ kosa 70— 80 | 40 kg orsa 160— 240 | 1 „ soli 5— 150 | 60 „ gnojnice 480— 540 | 1 „ ledra 210— 60 | 50 „ krom 50— 80 | 1 „ štavitno spili (vsičasti) 1— 12 | 1 „ volne 60— 90 | 1 „ „Blau drusk“ 65— 32 | 1 „ zabala 35— 60 | 1 celo odleka 2400— 1050 | 1 id. | 1 par čevljev 800— 350 | 1 id. | 1 par čevljev 250— 120 | 1 id. | 1 plug 4800— 2500 | | 1 kavgijo opravo 2500— 1400 |
| v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji | v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji, v Jugoslaviji, v Sloveniji | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 jabe K 120 K 180 | 1 kg železa K 24— K 30 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 gos 180— 240 | 1 „ kosa 70— 80 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 40 kg orsa 160— 240 | 1 „ soli 5— 150 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 60 „ gnojnice 480— 540 | 1 „ ledra 210— 60 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 50 „ krom 50— 80 | 1 „ štavitno spili (vsičasti) 1— 12 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 „ volne 60— 90 | 1 „ „Blau drusk“ 65— 32 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 „ zabala 35— 60 | 1 celo odleka 2400— 1050 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 id. | 1 par čevljev 800— 350 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 id. | 1 par čevljev 250— 120 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| 1 id. | 1 plug 4800— 2500 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| | 1 kavgijo opravo 2500— 1400 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

 Zato je zeleno-trumf! **Mi koroški pauri volimo 10. oktobra zeleno!** Koroška, enotna in nedeljena, bo kupovala od nas po dobri ceni vse naše poljedelske produkte, mi pa kupimo v Celovcu in Beljaku doberkup vse, kar potrebujemo. SHS pa nas uniči; ni nam mogoče, prodati naše pridelke in ni nam mogoče, da si kupimo potrebnega blaga. |

(Vir: Kos, M. 1990: Koroški plebiscit, razstava in simpozij, str. 42 in 45)

5. Velik del slovenskega etničnega ozemlja na zahodu je ob koncu vojne zasedla Italija, članica zmagovite antante. Pariška mirovna konferenca je na koncu prepustila rešitev tega vprašanja prizadetima državam. Navedite, kje in katerega leta je bil podpisan sporazum o meji med državama. Kateri del slovenskega ozemlja je dobila Italija po tej pogodbi?

Olaszország, a győztes antant tagja a háború után elfoglalta a nyugaton levő szlovén etnikai térség nagy részét. A párizsi békekonferencia a határkérdés megoldását a két államra bízta. Hol és mikor írták alá a két állam közti határról szóló egyezményt?

A szlovén térség melyik részét kapta meg Olaszország e szerződés alapján?

(2 točki/pont)

Karta 2

Zahodna meja



(Vir: Dolenc, E., 2002: Zgodovina 4, str. 80. DZS. Ljubljana)

6. Osnovna delitev na tri politične tabore se je na Slovenskem obdržala tudi ob volitvah v konstituantno (ustavodajno skupščino). Navedite politične tabore na Slovenskem. Katera politična stranka je dobila na volitvah največ glasov, kdo jo je podprl in zakaj?

A szlovén térség három politikai táborra osztottsága az országgyűlés megválasztásakor is fennállt. Nevezze meg a szlovén térség politikai táborait.

Melyik politikai párt kapott legtöbb szavazatot a választáskor, ki támogatta azt, és miért?

(3 točke/pont)

7. Vidovdanska ustava je bila glede klasičnih pravic in svoboščin, pa tudi glede socialno-ekonomskih pravic med takratnimi ustavami dokaj napredna, izrazito nedemokratska pa je bila glede vprašanj, ki so zadevala narodno problematiko. Obkrožite črki pred pravilnima trditvama.

A Vid-napi alkotmány eléggé haladó volt az akkori alkotmányok viszonylatában a klasszikus jogokat és szabadságjogokat, valamint a szociális-gazdasági jogokat illetően, különösen antidemokratikus volt viszont a nemzetiségi kérdések kezelésében.

Karikázza be a két helyes állítás előtti betűjelet!

(2 točki/pont)

- A Vidovdanska ustava je prepovedovala svobodo tiska, zbiranja in združevanja.
A Vid-napi alkotmány betiltotta a sajtószabadságot, a gyűlekezés és a társulás szabadságát.
- B Kot oblika vladavine je ustava uzakonila ustavno, parlamentarno republiko.
Mint uralkodási módot az alkotmány törvényesítette az alkotmányos, parlamentáris köztársaságot.
- C Ustava je uzakonila jugoslovanski narodni unitarizem (»tri plemena enega naroda«) in državni centralizem.
Az alkotmány törvényesítette a délszláv nemzeti unitarizmust (»egy nemzet három törzse«) és az állami központosítást.
- D Ustava je uzakonila delitev oblasti na zakonodajno, izvršno in sodno.
Az alkotmány törvényesítette a hatalom törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalomra való osztását.
8. Trije politični tabori na Slovenskem med obema vojnama se med drugim ločijo v vprašanju svojega odnosa do centralizma oziroma federalizma v državi. Navedite stališči dveh političnih taborov do tega vprašanja.
- A szlovén térségben levő három politikai tábor a két háború között különbözik az államban lévő centralizmus, illetve föderalizmus kérdéséhez való viszonyulásában. Ismertesse a két politikai tábor álláspontját e kérdésben!*

(2 točki/pont)

9. Z nastankom Kraljevine SHS se je položaj slovenskega gospodarskega prostora bistveno spremenil.

Opišite dve prednosti in eno slabost tako spremenjenega gospodarskega prostora.

Az SzHSz Királyság megalakulásával lényegesen megváltozott a szlovén gazdasági térség. Ismertesse az így megváltozott gazdasági térség két előnyét és egy hátrányát!

(3 točke/pont)

10. Položaj slovenskega kmeta se je v Kraljevini SHS še poslabšal. Naštejte dva razloga za poslabšanje njegovega položaja.

Az SzHSz Királyságban a szlovén parasztság helyzete rosszabbodott. Nevezze meg ennek két okát!

(1 točka/pont)

11. Z nastankom nove države, novimi mejami in novim narodnogospodarskim območjem se je slovenska industrija začela hitro razvijati.

Navedite, katera panoga se je razvijala najhitreje in katera najmanj.

Zakaj menite, da se je ta panoga razvijala najpočasneje?

Az új állam megalakulásával, új határokkal és nemzetgazdasági térségekkel a szlovén ipar is gyorsan fejlődésnek indult.

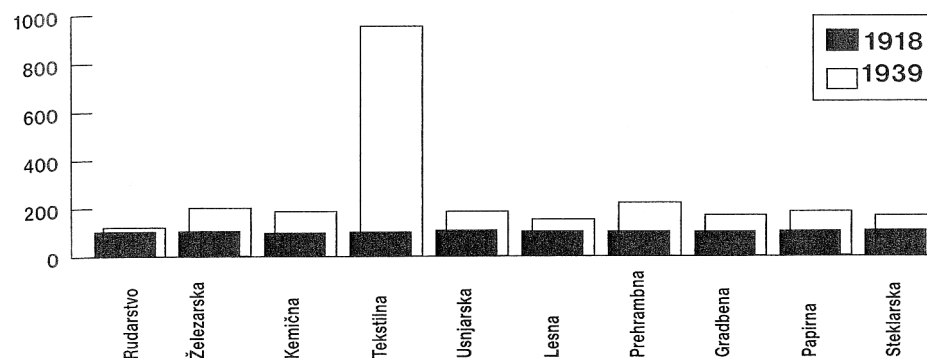
Melyik ágazat fejlődött a leggyorsabban, és melyik legkevésbé?

Véleménye szerint miért ez az ágazat fejlődött a leglassabban?

(3 točke/pont)

Tabela 1

Rast slovenske industrije med vojnama²⁵



Deleži posameznih industrijskih panog (%) glede na skupno število in skupno število zaposlenih

(Vir: Slovenska novejša zgodovina 1, str. 451. Mladinska knjiga. Ljubljana, 2005)

12. V začetku tridesetih let je slovensko industrijo zajela najhujša kriza. Navedite, kako je ta kriza odsevala v industriji in kako so jo občutili delavci.

A harmincas évek kezdetén érte a szlovén ipart a legsúlyosabb válság.

Hogyan hatott ez a válság az iparra, és hogyan élték meg a munkások?

(1 točka/pont)

13. Takoj po vojni so se zaostriale socialne razmere v družbi. Leta 1920 so splošno stavko začeli železničarji.

Naštete tri različne vzroke za stavko.

Navedite ime slovenskega politika, ki ga železničarji obtožujejo za glavnega krivca stavke.

Kako se je splošna stavka železničarjev leta 1920 v Ljubljani končala?

Közvetlenül a háború után kiéleződött a társadalomban levő szociális helyzet. 1920-ban általános sztrájkba kezdtek a vasutasok.

Sorolja fel a sztrájk három különböző okát.

Nevezze meg azt a szlovén politikust, akit a vasutasok a sztrájk fő felelősének tartottak.

Hogyan fejeződött be 1920-ban Ljubljanában a vasutasok általános sztrájkja?

(3 točke/pont)

»Da, če je stavka zločin, ga niso zakrivili železničarji! Zakrivil je ta »zločin« g. dr. Korošec, ki je poteptal dva zakona naenkrat. Izzivalec stavke je g. dr. Korošec, ki je železničarjem odvzel osemurni delavnik, ki je v zakoniti veljavi za vse delavstvo. Odvzel jim je nadaljnje starostno in bolniško zavarovanje, pritrgal jim je na plači in prejemkih. Onemogočil uvedbo železničarskih svetov, ki bi imeli urejati personalna vprašanja itd.«

(Vir: Jernejčič, R. A. 2001: Zgodovina na maturi 2, str. 91, 92. DZS. Ljubljana)

14. Politična kriza in strankarske razprtije so se proti koncu 20. let v skupni državi vedno bolj zaostrovale. Kralj Aleksander Karadjordjević je po strelih v parlamentu in odstopu Koroščeve vlade s posebnim razglasom prevzel vso oblast v svoje roke.
Kako imenujemo takšno obliko vladavine?
Kako je nova oblast vplivala na strankarsko življenje?

*A politikai válság és a pártok közti viszályok a közös államban a 20-as évek vége felé egyre éleződtek. Sándor király a parlamenti lövöldözés, valamint Korošec kormányának lemondása után külön kikiáltással saját kezébe vette a hatalmat.
Hogyan nevezzük az efféle uralkodásmódot?
Milyen hatással volt a pártokra az új hatalom?*

(2 točki/pont)

15. Dne 3. oktobra 1929 je bil izdan Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja. Z njim se je zakonsko uveljavil jugoslovanski narodni unitarizem.
Kakšen je bil od oktobra uradni naziv države?
Kako je bilo slovensko ozemlje upravno razdeljeno pred šestojanuarsko diktaturo in kakšna je bila upravna razdelitev z novim zakonom?

*1929 október 3-án kiadták a királyság megnevezéséről és közigazgatási egységekre való osztásáról szóló törvényt. E törvénnyel érvényre jutott a délszláv nemzeti unitarizmus.
Mi volt az ország hivatalos megnevezése októbertől?
Milyen volt a szlovén térség közigazgatási megosztása a január hatodikai diktatúra előtt, és milyen lett az új törvény hatására?*

(2 točki/pont)

16. Leta 1931 je kralj Aleksander izdal t. i. oktroirano ustavo. Slovenska ljudska stranka je v tem obdobju sprejela svojo narodno politično izjavo, ki so jo v Sloveniji ilegalno širili z letaki, 31. decembra pa jo je objavilo tržaško glasilo *Il Piccolo*. Poimenujte to izjavo tudi z drugim imenom, ki se je tedaj uveljavilo zanjo, in naštejte tri zahteve iz nje.

1931-ben Sándor király kiadta az ún.oktrojált alkotmányt. A Szlovén Néppárt ezidőben elfogadta nemzetpolitikai nyilatkozatát, amelyet Szlovéniában röplapokon terjesztettek illegálisan, december 31-én pedig megjelentette a Il Piccolo triestti közlönyt.

Nevezze meg más néven e nyilatkozatot, valamint sorolja fel három követelményét!

(3 točke/pont)

1. Temeljna zahteva nas Slovencev je, da se slovenski narod, razdeljen sedaj na 4 države (Jugoslavijo, Italijo, Avstrijo in Madžarsko) – zedini v eno samo politično celino, ker mu je le tako zajamčen njegov obstanek in vsestranski napredek.

(Vir: Enciklopedija Slovenije 10, str. 17. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1996)

17. Razvrstite navedene dogodke v pravilno kronološko zaporedje, tako da jih označite s števkami od 1 (najstarejši) do 6 (najmlajši). Pomagate si lahko z naslednjimi letnicami: 1918, 1919, 1920, 1928, 1929 in 1938.

Az eseményeket tegye helyes időrendi sorrendbe 1–6-ig terjedő számokkal (1: a legrégebbi) (6: a legkorábbi). Segítségül szolgáljanak a következő évszámok: 1918, 1919, 1920, 1928, 1929 és 1938.

(3 točke/pont)

- _____ Objava šestojanuarske diktature.
a január hatodikai diktatúra bejelentése
- _____ Ustanovitev Univerze v Ljubljani.
a ljubljanoi egyetem megalapítása
- _____ Koroški plebiscit.
a karintiai népszavazás
- _____ Ustanovitev Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.
a Tudományos Akadémia megalapítása Ljubljanában
- _____ Nastanek narodne vlade v Ljubljani.
a nemzeti kormány megalakulása Ljubljanában
- _____ Nastanek ljubljanskega radia.
a ljubljanoi rádió megalakulása

18. Slovensko šolstvo se je v Avstro-Ogrski sorazmerno slabo razvijalo. Kljub temu so Slovenci v jugoslovansko skupnost vstopili z najbolj urejenim šolstvom v državi, v naslednjih dveh desetletjih se je še bolj razvijalo in popolnoma sloveniziralo.

Navedite, v kateri banovini je bil delež pismenega prebivalstva najmanjši.

Pojasnite, kako se je izboljšalo šolstvo na Slovenskem v tem obdobju (navedite dva argumenta).

A szlovén oktatás az Osztrák–Magyar Monarchiában gyengén fejlődött. Ennek ellenére a szlovének a legrendezettebb iskolarendszerrel léptek az új államba, ez az elkövetkező két évtizedben még fejlődött, és teljes egészében szlovén lett.

Melyik bányában volt az írástudó lakosság a legkisebb számú?

Írja le, hogyan javult az oktatás helyzete a szlovén térségben ebben az időben (nevezzen meg két érve)!

(2 točki/pont)

Tabela 2 – delež pismenega prebivalstva

| Banovine sever – jug | Delež pismenega prebivalstva | Delež prebivalstva, ki je obiskoval osnov. šole | Št. učencev v osnov., meščanskih, kmetij. in obrtnih šolah ter gimnazijah na 1000 preb. |
|-----------------------------------|------------------------------|---|---|
| Dravska (Ljubljana) | 94,4 % | 11,89 % | 141 |
| Savska (Zagreb) | 72,3 % | 10,39 % | 117 |
| Dunavska banovina + u. m. Beograd | 73 % | 9,27 % | 111 |
| Vrbaska (Banja Luka) | 27,4 % | 4,57 % | 49 |
| Drinska (Sarajevo) | 37,9 % | 7,39 % | 84 |
| Primorska (Split) | 42,6 % | 7,46 % | 83 |
| Moravska (Niš) | 38 % | 8,27 % | 90 |
| Zetska (Cetinje) | 34 % | 7,04 % | 81 |
| Vardarska (Skopje) | 29,1 % | 6,83 % | 78 |
| Jugoslavija povprečno | 55,4 % | 8,50 % | 97 |

Tabela 3 – o razvoju šolstva

| | Pred 1. svetovno vojno | Pred 2. svetovno vojno |
|-----------------------------------|------------------------|------------------------|
| Osnovne šole (oddelkov) | 835 (2460) | 871 (4150) |
| Meščanske šole | 11 | 51 |
| Gimnazije in realke | 13 | 18 |
| Učiteljišča | 8 | 4 |
| Kmetijske in gospodinjske šole | 10 | 16 |
| Trgovske, tehniške in obrtne šole | 9 | 13 |
| Univerza (št. slov. študentov) | – (900) | 1 (2400) |

(Dolenc, E., 2002: Zgodovina 4, str 96. DZS. Ljubljana)

(Vir: Slovenska novejša zgodovina 1, str. 415. Mladinska knjiga. Ljubljana, 2005)

19. Črke pred imeni pomembnih Slovencev, ki so delovali v obdobju med obema vojnama, povežite z njihovimi deli oziroma dejavnostjo na desni strani.

A két világháború közt tevékenykedett híres szlovének előtti betűjelet kösse össze alkotásaikkal, illetve munkásságukkal úgy, hogy a nevüket jelölő betűjelet a jobb oldali oszlopba írja!

(3 točke/pont)

- | | | |
|------------------|-------|--|
| A Lovro Kuhar | _____ | ljubljski nebotičnik / a ljubljanaí felhőkarcoló |
| B Slavko Grum | _____ | Kaplan Martin Čedermac |
| C Vladimir Šubic | _____ | Samorastniki |
| D Leon Štukelj | _____ | Dogodek v mestu Gogi |
| E France Bevk | _____ | film / film |
| F Ida Kravanja | _____ | orodna telovadba / szertorna |

20. V letih po plebiscitu so nemški nacionalisti, združeni v več organizacijah, močno pritiskali na Slovence, zlasti na tiste, ki so glasovali za Jugoslavijo. Poimenujte organizacijo, ki je bila središče protimanjšinske dejavnosti na Koroškem v času med obema vojnama.

A népszavazás után a több szervezetbe egyesített német nacionalisták nyomást gyakoroltak azokra a szlovénekre, akik Jugoszláviára szavaztak.

Nevezze meg azt a szervezetet, amely a két háború között Karintiában a kisebbség elleni tevékenység központját képezte!

(1 točka/pont)

21. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után megalakult a Károlyi-kormány, és Magyarország független népköztársaság lett.
Mit tűzött ki céljául e kormány? (Soroljon fel négyet.)

Po razpadu Avstro-Ogrske se je oblikovala Károlyijeva vlada, Madžarska je postala neodvisna ljudska republika.

Katere cilje si je zastavila ta vlada? (Navedite štiri.)

(2 pont/točki)

22. 1919 márciusában titokban tárgyaltak a szociáldemokrata vezetők és a kommunisták. Megegyeztek a hatalom átvételéről, és megalakult a Tanácsköztársaság.
Ki volt a Tanácsköztársaság fő vezetője?

Socialdemokratski voditelji in komunisti so se marca 1919 sestali na tajnih pogovorih. Dogovorili so se o prevzemu oblasti in ustanovljena je bila Madžarska sovjetska republika.

Kdo je bil glavni voditelj Madžarske sovjetske republike?

(1 pont/točka)

Slika 4



(Vir: Herber, Történelem 6, str.61, Reáltanoda Alapítvány, Budapest 2002)

23. *Karikázza be a Tanácsköztárságra vonatkozó három helyes állítás előtti betűjelet.*

Obkrožite tri črke pred pravilnimi trditvami, ki se nanašajo na Madžarsko sovjetsko republiko.

(3 pont/točke)

- A *A Tanácsköztársaság fő célja a köztulajdon megeremtése volt.*
Glavni cilj Madžarske sovjetske republike je bila vzpostavitev skupne lastnine.
- B *A gyárak magántulajdonba kerültek.*
Tovarne so prešle v zasebno last.
- C *A Tanácsköztársaságot román és csehszlovák csapatok támadták meg.*
Madžarsko sovjetsko republiko so napadle romunske in češkoslovaške enote.
- D *A nyugati nagyhatalmak a párizsi békekonferencián támogatták a Tanácsköztársaság megalakulását, valamint a kommunizmus terjedését.*
Zahodne velesile so na pariški mirovni konferenci podprle ustanovitev Madžarske sovjetske republike, pa tudi širjenje komunizma.
- E *1919 augusztus 1-jén a Forradalmi Kormányzótanács lemondott, a Tanácsköztársaság megbukott.*
1. avgusta 1919 je revolucionarni vladni svet odstopil, Madžarska sovjetska republika pa je propadla.
- F *Az egyház fontos szerepet töltött be, hisz a Forradalmi Kormányzótanács legfőbb pártfogója volt.*
Cerkev je imela pomembno vlogo, saj je bila zagovornica revolucionarnega vladnega sveta.

24. *1920 elején parlamenti választások voltak Magyarországon.*

Magyarázza meg, milyen társadalmi berendezkedést tartott fenn az új nemzetgyűlés!

Leta 1920 so bile na Madžarskem parlamentarne volitve.

Pojasnite, kakšno državno ureditev je obdržala nova narodna skupščina.

(2 pont/točki)

Slika 5



(Vir: Herber, *Történelem 6*, str. 133, Reáltanoda Alapítvány, Budapest 2002)

25. *Hol és mikor (pontos dátum) írták alá Magyarországgal a békeszerződést az első világháború után?*

Kje in kdaj (točen datum) je bila podpisana mirovna pogodba z Madžarsko po prvi svetovni vojni?

Ausztria a történelmi Magyarország részéből egy keskeny területet, Burgenlandot kapta. Melyik volt az a város, amely népszavazással döntött hovatartozásáról, s ezért a „hűség városa” címet kapta?

Avstrija je od zgodovinskega dela Madžarske dobila majhno območje, t. j. Gradiščansko. Katero mesto se je odločalo o svoji pripadnosti na podlagi plebiscita in je zato dobilo ime „mesto zvestobe”?

(3 pont/točke)